

Numărul 4. Oradea-mare 28 ian. (10 febr. 1901.) Anul XXXVII.

Giuseppe Verdi.

Tu lăcrimioară.

*Tu lăcrimioară cristalină,
Ce-mă faci pe față largă cale,
De ce nu ești cernală neagră,
Să scrii cu tin' un vers de jale?
Să facem slove-atât de negre
Pe-o foaie albă de hîrtie,
Ca dragul meu dintr'o privire
Să știe,
Că inima mea sfâșiată
De dragostea-î mistuitoare,
Îmă moare.*

ELENA DIN ARDEAL.

Zece ani de mișcare literară in Transilvania.

1890—1900

— Material critic. —
(Urmare.)

IV

Literatură artistică.

1. *Poesia.* În poesia noastră artistică putem distinge deja pe la începutul deceniului două curente, produse de influența lui Eminescu și de aceea a lui Coșbuc. Amândoi acești poeți sînt cetiți de societatea noastră; cel dintîi mai mult de cătră tinerime, iar Coșbuc în familie, unde-l face popular „Tribuna”. Baladele și idilele acestuia sînt învățate de-a rostul, cu mult înainte de a apare în volum.

Amândoi își au imitatorii lor, imitatori nu tocmăi fără valoare, nici fără simț artistic, unii dintre ei ajungînd chiar la un grad de măiestrie a formei și la oare-care originalitate în fond. Aproape la toți a cești imitatori se vede apoi oscilarea între cele două direcții estetice, hesitarea de-a se decide pentru una sau alta și a urmă o singură cale.

Sub acești imitatori, firește, n'am înțeles stolul de versificatori, cari, luând de aici o frasă, de colo o idee, înjghebează strofe rimate și umplu coloanele rîvnitoare de material, ei am numit acele firî cu dispoziții artistice, cari sub influența celor doi maestri și prin muncă au reușit să ne dea versuri, ce nu pot fi cetite, fără ca să lase vre-un rîsunet în sufletul nostru. Maestri se nasc numai la mari intervale de timp, iar lățirea evangheliei rămîne rezervată apostolilor, ucenicilor, ce vin după dînsii.

Între acești ucenici locul întîi și l-a asigurat Ioan Popovici, cunoscut cu atributul „Bănățeanul”. Prin firea lui sensibilă și bolnăvicioasă înclină mai mult spre estetica lui Eminescu. În poeziile sale se inspiră adeseori de „țîriit de greeri”, de „luna îngân-durată”, „freamăt dureros de pădure” și „de ale tale

doruri toate“, deci de motive cari se găsesse aproape textual la Eminescu. Se pare înse că e mai mult formă, manieră eminesciană, versurile lui fiind atât de personale și rupte din un suflet propriu, încât nu lasă îndoială asupra originalității ideii poetice ce li-a servit de basă.

De altfel Niță Popovici nu s'a știut cobori la adâncimile clocotitoare ale pasiunii și ale sentimentului în conceperea durerii, a iubirii sau a altor probleme. Și aici e deosebirea între el și măestrul său! El rămâne la suprafață, mai resignat, mai împăcat cu soarta sa proprie. Amorul nu-i este acel „lung prilej de durere“, ci „un basm al dorului ce s'a tot spus din vremuri păgâne“, — o concepție, ce se apropie mai mult de versul lui Heine „Das ist ein altes Märchen“... Este între ei doi o deosebire de temperament și de putere de creație ca între Prometeu și Orfeu — de pildă — sau, ca să vorbim în termeni mai pozitivi, ca aceea dintre măestru și epigon. Cu toate aceste el găsește câteva accente de duioșie simpatice, cari îl fac pe dl. Maiorescu să-l numească „talent excepțional“ (de sigur în comparație cu ceilalți epigoni ai lui Eminescu) și să observe, că „de la Eminescu încoace nu s'a mai cântat iubirea cu atâta adevăr și atâta frumusețe“.¹

Activitatea sa Popovici s'a început-o în foiletonul „Tribunei“, cu cinci ani înainte de-a publica la „Convorbiri“. Încă în 1887 apar aici poeziile lui „Lângă tine“, „Cerule de nori“, „La groapă“² și povestea în versuri „Șerpele“. Încurajat de redactorii acestui ziar, printre cari atunci eră și Coșbuc, Popovici s'a continuat aici activitatea, publicând poezii în vers și prosă, nuvele și cântece din popor, dintre cari unele cu pseudonimul „Oreste“. Voi arată pe cele mai importante și anume cu scopul special de-a completa frumoasa biografie ce i-a făcut dl. Maiorescu.

În nr. 8 al „Tribunei“ din 1890 găsim două poezii în prosă semnate de el, una „La fereastră“, în care descrie starea sufletească a unui fecior de cojocar (el însuș?) ce se întoarce „din vandră“, — poezie, pe care o regăsim versificată peste 3 ani, în forma aceasta:

Pășind încet, rătăcitor,
Trudiții ochi ș-aruncă,
Dar nu-î nimic mângăitor
În veștejita luncă.

Și nimenea în calea lui
Nu iese să-l sărute,
Când doar în capul satului
Sunt case cunoscute.

În cimitir el a intrat,
Se 'nchină la o cruce
Cu rugăcuni, c'un sărutat
Și 'n lume iar se duce ...

A doua poezie în prosă merită să fie reprodusă întregă. Ea e intitulată „La groapă“.

¹ Vezi „Convorbiri Lit.“ din octombrie 1895 și prefața dlui Maiorescu la volumul „Din viața meseriașilor“ de I. Popovici-Bănățeanul.

² Dl. Maiorescu greșese susținând, că aceasta ar fi una dintre ultimele poezii ale lui P.

„În primăvara vieții! Frumos ca făcut cu peana; dragălaș ca o poveste și cu minte ca povata unui bătrân înțelept. Bucuria, mângăierea și nădejdea unei mame veduve, și s'a stins lumina zilelor mai iute decât s'ar topi un fulg de zăpadă cădută în apă.

„Mama își vînduse năframa de pe cap, ca să-i poată îngropă și plăti popii.

„Cu ochii secați și roșii nu vede pe unde calcă, iar capul îi țiuie a pustiu. Slabă și palidă, ea se clătină, dar merge după mort la groapă; un vecin și două babe o însoțesc.

„Mortul trece de-alungul uliților și oamenii își ridică, cu de silă, pălăria. Ei merg în calea lor fără să le pese și măcar un „Dzeu să-l ierte“ nu zic.

„Pe promenadă lumea băjbăie, săguind în risete vesele ascultă muzica, iar valea resună de voioase melodii.

„Cine aude și cine ascultă sfâșietorul cântec al gemetelor ce sfarmă pieptul și frâng inima zdrobitei mame?

„Încet și greu mortul trece mai departe. Poarta cimitirului e deschisă. Un moșneag, gârbovit de vîrmi, tremurând de bătrânețe, sbârcit și uscat, se razimă cu mâna stîngă în toiag, iar cu dreapta întinde unsuroasa-i pălărie, ca trecătorul să-l miluiască.

„Mortul trece peste pragul porții. Moșneagul își ridică ochii lui scurși și slabi. Se uită, suspinând dă din cap, își face cruce și încet pornește și el în urma tristului convoi. Plînge, auzind pe mama tânguindu-se. Abia aude „vecinica pomenire“, abia vede unde să arunce brusul de pământ și abia își descleaștă gura, ca să zică: „Fie-î țărina ușoară!“ Dar ținînd toiagul într-o mîna, face câțiva pași înainte și plîngînd se uită, cum cioclii fără milă și durere trag pământul cu peatră cu tot peste cosciugul ce-a înghetat viața unei mame veduve“...

Aceste șiruri triste ne reamintesc poezia „Cu pasul“, publicată în „Convorbiri“, la 1893, după moartea poetului. În acelaș an, 1890, Popovici publică în „Tribuna“ poeziile „În clipa morții“, „Liniște“ și „Plîng viața mea, plîng tinerețele mele“. Reproducem pe cea dintîi, o fantasmă, în care se observă mai clar influința eminesciană și spiritul mistic al poeziei indice, care n'a putut să-i fie strein nici lui Popovici. Iată-o.

„Și când va fi să me scutur de viață, la pat să nu-mi plîngă mama cu lacrimi de pară; nici neamurile să nu me bocească, nici prietenii să nu me jelească, ci, singur lăsat, să me mistui în tăcere. Să închid ochii și să-mi reamintesc tot șirul zilelor, apoi să me dau pradă gândului, că nu m'am severșit din viață mai de mult.

„Și sub povara aducerilor aminte să aud un cântec dulce ca murmurul isvorului, prins în vraja lunii. Să tresar când îl aud, să fac o mișcare, să me scol; bătăile inimei mele să se înferbinte, pieptul să mi se ridice și mințile să mi se peardă.

„Dar cântecul să sune mereu, să sune mai jalnic, mai pîtrundător, mai plin de duioșie; inima să mi se stîmpere, pieptul să mi se ogoiască și răsufierea să mi se curme.

„Să nu mor înse. Cântecul ca prin vis să-l aud și când voi auzi ultimul accent ca suflarea zefirului, să mi se pară că Ea se apropie ca o umbră dulce și cu un sărut să-mi închidă pleoapele pentru vecinicie“...

Precum vedem, în poeziile sale Popovici e preocupat mai mult de problema morții, de dorul de pribegire și de iubirea de mamă.

În două rënduri înse el abordează alt gen de poezie, sub influența evidentă a lui Coșbuc și anume în două povești scrise în versuri, în „Șerpele“, amintită mai sus și în „Trandafir“ (publ. în nr. 17 al „Tribunei“ din 1990.) Iată pe scurt conținutul celei din urmă povești.

Trandafir e fiul voinic al lui Tulnic împărat. Venindu-i lui Tulnic vestea de la vecinul seü, Crai-Sânger, că-î va pustii țara cu fer și cu foc, dacă Trandafir nu-î va luă de soție pe fata lui, Tulnic vrea să-și înduplece pe fiu-seü la aceasta. Trandafir înse se împotrivi să ia pe fata lui Crai-Sânger, pentru că eră o gheboasă și slută. Atunci Tulnic aruncă următorul blestem asupra fiu-seü :

„Te du dară din lume, din ochii nostri përi,
Urmă de-a noastre chinuri, de jalea 'ntregei țëri,
De blestem, de osândă, de vecinică muștrare,
C'ai dat tu însuț neamul la groaznică pierdare.
Te du, dar al teü drum să fie presărat
Și ori unde vei merge, să-ți pară c'ai călcat
Pe oasele zdrobite a neamului iubit!
Și apa de vei soarbe, să-ți pară c'ai sorbit
A țërii tale lacrimi! Și 'n murmur de isvoare
S'auđi tu agonia a neamului ce moare!
Al păsărilor cântec și al frunzelor freamët,
Un vecinic și lung vafer și un nesfîrșit geamët
Să-ți fie 'ntreagă viața! Și până la mormânt
S'auđi tu numai plânsuri din balerea de vënt“...

Trandafir înse nu se teme de blestemul tată-seü, ci pleacă în brațele iubitei sale, o frumoasă copilă din popor, ficia unui moșneag.

„În faptul dimineții voinicul se opreșce
În mijlocul păduri, căci albă se zăreșce
O casă și pe prispă o fată, cum pământul
N'a mai vëđut. De-o vede nice sfântul
Nu poate să n'o placă și să nu o dorească.
Ea, cum îl vede, aleargă, de peptul lui s'alină,
Îl strigă, îl sărută și plânge și suspină.
Îar sus pe cerul vesel se 'nalță mândrul soare
Și cerul printre arbori dulci raze scilpitoare.
Și frunzele se mișcă și tainic mult șoptesc
Și dintre crengi se 'nalță un cântec sfânt, ceresc.
Îar florile se 'ngănă, surid și se desmeardă
Și 'n murmur blând isvorul se duce să se peardă,
Să spună valu-i rece la rîu, la 'ntinse mări,
Și mările să spună la 'ndepărtate zări
C'asă iubire sfântă, părechie-așă frumoasă
Ca Trandafir și Lia nici nu s'a pomenit,
Nici alta nu va fi“...

Ei trăesc cãtva timp fericiți împreună. Sânger își ridică oștile împotriva lui Tulnic, dar acesta le infringe. Î se face dor de fiu-seü și trimite iscoade după dënsul. Trandafir se 'ntoarce acasă, cu frumoasa Lia cu tot.

Acțiunea e simplă și seamănă puțin a basm, mai mult a roman modern, cu motivele banale : iubire oprită, fugă și împăcare. Versurile înse sânt frumoase și se apropie de versurile poveștilor lui Coșbuc, din „Biblioteca Tribunei“.

Ca moment biografic relevăm, că în anul 1890, fiind teolog în Caransebeș, Popovici ține o disertație în societatea clericilor de-acolo asupra „Româncelor în istorie“. Lucrarea e publicată în „Tribuna“ din acelaș an și așa cum e scrisă ni-l arată pe poetul nostru ca fiind inzestrat cu bune cunoșcințe din istoria neamului.

Stins prea de timpuriu pentru a lăsă urme neperitoare, Niță Popovici dă cu toate aceste nota cea mai puternică în poezia scrisă la noi în ultimul deceniu. El este cel din urmă surcel mai viguros, răsărit din semënța poeziei eminesciane. De la el încoace curentul produs de Coșbuc cuprinde teren tot mai mult. În giurul poeziei acestuia se nașce un cult formal. Causa zace înainte de toate în spiritul timpului, apoi în simplul motiv psihologic, că în poezia aceasta ne regăsim mai ușor pe noi înșine, poporul nostru cu felul lui de-a simți și gândi. Aderenții și imitatorii lui se înmulțese, în măsură ce accentele de tristetă eminesciană se răresc. În urma lui Coșbuc se resimte de-a binele o înseninare a orizontului puținei noastre poezii.

Ciudat este, că în fruntea acelor ce urmează calea lui stă o femeie. Ciudat înse numai în aparență. Pentru că e foarte firesc, ca o femeie, un spirit mai subtil, o inimă mai blândă, să simtă mai ușor și să distingă mai cu competență poezia idilică de la vatra țëranului și poezia firelor de tort, scoasă la iveală de Coșbuc.

Este domnișoara *Maria Cuntănu*, care, înflăcărată de poezia lui Coșbuc, a reușit să pëtrundă acest gen cu toate tainele lui și să ne toarcă și ea fire măestre de tort din caerul unei gândiri alese și a unei imaginațiuni bogate. Eleva vrednică a lui Coșbuc a publicat în revistele noastre și în „Dochia“ din Bucureșci câteva versuri, cari pot sta alătura cu tot ce s'a produs mai bun pe terenul poeziei noastre mai recente. Iată câteva probe.

Acelaș rost.

Acelaș rost la lucru, ca eri și azi și mâni,
S'aprint în vatră focul, să 'nvêrt fusul în mâni.
Me prinde-un dor de ducă și-o jale de-a mai fi,
De-aș rupe'n doue furca și fusul l-aș svêrlî.
Îar focul l-aș aprinde să ardă-așă pustii,
Dar nu în vatră, 'n tindă, ci 'n — pept, la cine sciü...

La lucru.

Eü sânt jurată 'n lume
Pe furcă și undrea,
Căci joc și ris și glume
Nu sânt pe seama mea.

De merg în sat la horă,
Cu suflet inoptat,
Par că mî-e moartea soră
Nu fetele din sat.

Pe mine nu me joacă,
Eü le sânt prea de rënd,
Și chiar de pe la toacă
Me 'ntorc în sat, plângënd.

Și par că mî-e și frică
De-a dragostiü fiori.

Așă sânt eu — urzică
Crescută pîntre flori . . .

O poezie „Doina firelor de tort“, publicată mai întîi în „Dochia“ oglindește și mai viu legătura sufletească dintre Maria Cunțanu și maestrul său Coșbuc, căruia i se adresează astfel :

„Tocîi fire lungî și aurii,
Doinind la focul stîns
Și nu ne veđi si nu ne șciî
Că 'n giurul tei ne-am strîns . . .

Un alt gen cultivat de M. Cunțanu este idila. A publicat câteva pastele simple ca formă, dar sugestive, — ca :

Talangele răsună lin
Și soarele ne lasă,
Talangele răsună lin
Și turme după turme vin
De peste deal, spre casă.

Cunosc pe sunet turma ta,
Mî-e cea mai dragă mie,
Cunosc pe sunet turma ta
Și mi se rupe inima
În piept de — bucurie . . .

Aș vrea și nu mai șciî ce-aș vrea¹
Și nu șciî cum îmi vine.
Aș vrea și nu mai șciî ce-aș vrea,
Să liî o floare 'n calea ta
Și să me iaf cu tine.

Exemplele aceste justifică pe deplin originea inspirațiunilor Mariei Cunțanu. Evident înse, fondul celor mai multe versuri serise de densa e mai pesimist ca la Coșbuc, — poeta fiad o ființă de o rară gingășie fizică — dar în același timp e un pesimism nu se poate mai sincer, ca de pildă în șirurile ee urmează :

Me stringe haina cea de lut,
E ruptă 'n pept și 'n coaste;
Me stringe haina cea de lut,
Me doare pare c'am crescut,
Me dor oasele toate.

Ah cum aș vrea ca să me 'mpac
Cu-a mortîi reci hotare,
Ah cum aș vrea ca să me 'mpac
Și haina, haina s'o desbrac,
Să nu mai simt povară . . .

Astăzi acest talent nu mai produce versuri, la nivelul celor citate aici. Adunate înse într'un volum, versurile depănă aici ale Mariei Cunțanu nu vor putea fi trecute neluate în seamă de cei ce seriî istoria literaturii noastre mai noue.

(Va urmă.)

IL. CHENDI.

¹ O inversiune pe care o găsiun și la Coșbuc aproape întocmai în „Fata morarului.“

Apus de soare.

Heine.

S arele mîndru s'apleacă
Și 'n mare se lasă;
Apele sânt ca cernite,
Căci noaptea-î aproape
Și numai apusul
Mai cerne — aurite lumini.
A valurilor
Clocotindă putere
Duce spre mal albele unde,
Ce joacă și saltî voioasă,
Ca turme de miei pe cari seara
Păstorul le duce spre casă
Cîntând din cimpoaie.
„Frumos mai ești soare“
Zise după o lungă tăcere amicul
Cu care stam colo pe mal ---
Rîdînd, tainic și cam în glumă
Mî-a povestit:
Soarele e un crai frumos,
Un Zeu al iubirei,
Care din conveniență și-a luat
O nevastă — cam vechiă,
Bêtrîni zeită a mîrii.
Ziua ei strălucitor se ridică
La cer — în haină de raze ---
Și e cîntat și iubit
De cei împetriți de noroc ---
Ziua stăpîn e pe toate,
Îar seara cu groază se 'ntoarce spre casă
În brațele reci ale bêtrînei soții ---
„Crede-me, zise amicul,
Duc un trai cum se cade,
Dorm saî se ceartă și atunci
Marea se turbură, geme
Și 'n vuet de valuri
Pescariî aud glasul bêtrînei
Cari ștrigă cu el :
„Craii netrebnic al lumii,
Bebant al iubirei:
Ziua ești foc — pentru toate
Și noaptea la mine vii rece de tot.“
La astfel de vorbe soarele geme,
Urlă marea și el
Își blastemă soartea
Și blastemă pînă când ea
Sare turbată din pene
Și urcă la suprafață
Ca să resuflă ---
Să uite ce i-a zis el.
Așă am vedut-o eu însumi
Până la brâu eșită din ape ---
Purtă o cămașă galbute
Și sub mărâma cea albă
O față sbîrcită de anî —

M e t e o r.

(Urmare.)

Ah! Barino, dar tu știi că acele bunătăți îți sunt făcute pentru vitejia ce ai arătat-o când țara ne-a fost atacată de Perși, — apoi tu știi că nu ți-ai ridicat ochii la mine, — că eu, robită de luciirea frumoșilor tei ochi vineți ca cerul în zorile zilei, ochi de carii numai la noi, în depărtata noastră țară sunt — m'am dus spre tine, te-am chemat, te-am rugat să me lași să te sărut, și tu roșind, te-ai pus în ge-

„Ce te uiți așa gânditor, iubitule, — continuă dânsa, — norii cei de foc arată că Samun aleargă pustia pe caii sei de trăsnet, la vânătoare nu poți merge azi; rămâi, — rămâi, — iubirea mea nu te înspăimânte...”

Atunci un răcnet turbat se auzi dintre tufișuri, Lanca Mela se ridică palidă, Barino sări în mijlocul drumului.

Din desiș năvăli un om cu sabia scoasă, cu fața plină de furie și ură, spre Barino. — Eră prințul Tumas, — jelos de amorul Melei.

Barino îl așteptă gata de luptă.

O m u l d e z ă p a d ă.

nuchi, și când eă ți-am sărutat ochii, — tu numai haïna mi-ai atins-o cu buzele.

Apoi eă ți-am zis să ne întelnim seara pe lună în grădinile cu palmi, și eă te-am silit să me săruți și tu. Buzele îți ardeau, ochii ți i-ai închis, — corpul teă tremurá. — Nu, — tu nu ești de vină, — iubirea noastră numai înaintea lor e păcat, — înaintea noastră nu, carii șcim fericirile ce ea ne aduce, chinurile ce le simțim când nu suntem împreună.”

Astfel îi vorbiá frumoasa Lanca-Mela, — iar Barino priviá visător, apăsát de-o presimțire, spre apus.

Ci Tumas își schimbá planul. Cu o săritură ea de tigru se apropiá de frumoasa fată a Domnitorului, și lovindu-o cu spada, îi crepá în doue teasta, — iar Lanca Mela se rostogoli murind pe năsip. — Apoi se întoarse, răcnind sêlbatec, spre Barino.

Acesta inse îl așteptă gata de luptă.

La prima ciocnire Tumas căpétá o rană adâncă la grumaz, și cădú între tufe horhăind, și inecându-se în sângele ce-i năpádi în gură.

Din depărtare se auziră zingăniri de arme.

Barino alergá grăbit la capul grădinei, își deslegá calul ce-l legase de grilaj, și încălecând alergá în fugă nebună spre pustietățile nemărginite ale Sa-

harei, cari gemeau sub mania neimpăcatului vânt Samun.“

Aici Armand se trezi, și deschidând ochii, privi mirat prin odae. — Sudori reci îi cădeau pe frunte.

Buimăcit de infiorătorul dar poeticul vis, — abia-și veni în ori.

„Ah! — Iată un nou episod din viețile mele, — zise el, — Iată cum spiritul meu me face să ved cu ochii acele preistorice locuri, acel popor cufundat în noianul uitării, — necunoscut de istorie. — Îmi arată că aceleași patimi, aceeași iubire, aceleași virtuți dominau și atunci. — Că în lume toate vechi fiind, prin renașcerea corpului și peregrinarea spiritului, ne par noue.

Ah! — cum trece vremea, și cu densa cum trecem și noi. Nici noi de vreme, nici vremea de noi nu rămâne.

Ca și vremea și noi eterni sântem, ca spirit. — Murim aici, renașcem dincolo, iar murim, iar renașcem, — în continuu și la infinit.

Moartea nu-î decât un vâl al uitării peste păcatele unei vieți, — renașcerea nu-î decât îmbrăcarea unei cămeși curate.

Cine-s eu? — de unde vin? — unde me duc?

Un suflet pribeag, ce cu aceleași rebele gândiri se naște și moare.

— O stea pornită din nemărginirii de chaos spre lumină.

Peste cărările trecutului meu încă multe velturi ale uitării s'au așternut!

Unde-î știința care me va face să-mi cunosc istoria mea proprie?

V

Scrisoarea I.

Și mai trecură trei luni.

Eră o seară ploioasă de novembre, toată lumea eră pe acasă.

La ora unu din noapte, — Armand, după ce puse zăvorul, se culcă liniștit și adormi.

Somnul lui a fost lin și recreator.

Altă zi, când se trezi, afară plouă încă. Eră la 9 ore.

El se sculă și începù să se îmbrace. Atunci privirea lui se așinti asupra mesei.

„Cum se poate, — murmură el, aseară nu am lăsat nimic pe masă, — și acum acolo sânt ceva scrisori“.

Și se apropiă curios de masă.

Pe masă eră vre-o două coale scrise mărunt cu litere lungi și piezișe. — Scrisoarea necunoscută.

— „Cine a adus aste aici? — își zise el mirat.

Apoi luă o coală și ceti:

Caucaz a c. 22 nov.

„Scumpul meu discipol!“

— „Ah! — discipol, — eu, — discipolul cui? se întrebă Armand mirat.

Se duse apoi la ușe. — Zăvorul eră pus.

„Ce poate fi asta? — Iarăș miracole?“

Și luă cu lăcomie coala primă, se puse pe un scaun și ceti.

„În fine, după căutare de 50 de ani te-am regăsit, dragul meu Raucas. Acum nu sânt supărat pe tine, — acum știu că nu tu m'ai părăsit, — ci

botanisând pentru mine, ai fost sfășiet de fiarele seltatice, prin codrii Caucasului. — Și eu am putut să cred că bunul, înțeleptul meu învățcel Raucas, m'a părăsit cu necredință, că el a fugit dinaintea științei.

Tu me vei iertă, — nu-î așa?

Tu vei iertă pe iubitorul tei învățator, pe bētrānul Sibacis?

Te-am căutat mult, — mult, 50 de ani, cu toate puterile științei, dar fără de a te află.

Abia acum am știut locuința, — numele tei, și m'am grăbit a-ți serie. — Tu, de sigur nu vei înțelege nimic, din tot ce îți scriu, — murind ai uitat totul, — dar venind înderēt la mine, — vei ști tot, — și spiritul tei, acelaș fiind, — dornic de știință, vei putea reincepe studiul întrerupt acum 50 de ani.

Știu că Raucas, care acum se chiamă Armand, — nu va întârziă la chemarea mea, — va veni la mine. — Din peștera Caucasului nu m'am mutat. — Multe din cele căutate cu dor, — le-am aflat.

Am aflat elixirul vieții precum șei, — sânt acum 450 de ani, prin care m'am reîntinerit de 5 ori, cu câte 50 de ani. — Adeca tu nu ști, — dar le vei ști. — Prin moarte, — tu le-ai uitat toate.

Trăind atât timp, — tot ce am căutat imi e în mână. Știința mea e aproape de a fi perfectă, — Ci, — una că doresc odihna, — moartea, alta că m'am urit, — eu vreau acum să mor. Șapte ani mai am, — și nu me voi mai reîntineri. — Tu vei fi moștenitorul meu, — eu vreau să me renasc, — prin moarte.

Un singur lucru caut spre a-l ști, — acesta e „viitorul“.

Viață, de și nu eternă, pot să am, de voesc, de sute, de mii de ani, — căci elixirul nu-î perfect, la a 7—8 reîntinerire, corpul putredeșce trăind, de acea voesc să renasc. Tu vei veni, vei luă știința preparată, aflată, vei învăț-o în 5—6 ani, — atunci vei fi moștenitorul meu.

Grăbeșce decī, — nu întârziă, timpul e scump. Mult timp te-am privit în odaia ta, — cugetând, meditănd, până ce te-am recunoscut. Aseară apoi m'am deeis să te chem. Tu, — numai tu ești chemat să fi moștenitorul învățatului Sibacis. Menirea ta e mare în lume. Toate ți le voi espune înse pe larg când vei veni. — Acum tot nu ai înțelege nimic, — din știința mea, — până nu vei vedea cu ochii puterea mea nemărginită. — Nu căută decī cum de te-am vedut, cum te-am recunoscut, — cum ți-am scris, — fiind ușile încuiate, — totul îți va fi zadarnic lucru. — Nimic nu vei înțelege, ci-ți vei slăbi creerii fără folos.

Timp ai, — lucru nu ai, — vino la centrul Caucasului, — me vei află.

Te aștept, la revedere scumpul meu Raucas, — al tei învățator

Sibacis.“

Finind cu cetitul, Armand scăpă hartiile din mână și remase împetrit. Facultatea de a se gândi par că îi perise. Așă stătù cam un pătrar de oră.

Atunci apoi se sculă și receti cu îndoită atențiune scrisoarea. Acelaș rezultat. — Nimic nu înțelese.

— „Ce poate fi asta? — își zise el, — sânt nebun, — halucinez, — cineva își bate joc din mine, — ori e întru adevēr ceva misterios, ceva sublim în lucru?”

Îmi scrie ca să nu-mi bat capul de-a află luleru! — Ah! să nu-mi bat capul! — Dar cum s'ar putea asta? — Ar trebui să-mi torn creeri în plumb, — și nici așa nu s'ar putea.

Zice că me caută de 50 de ani, eu sunt de 25. — Zice că am murit, — sfâșiat de fiară sălbatică. Așa dară spiritul mi l-a recunoscut.

Zice că i-am fost discipol, și botanizam pentru densusul. — Că locuește în o peșteră din Caucas. Că a aflat elixirul vieții, — că a trăit peste viața naturală 450 de ani. — Ah! mi se oprește mintea, — simt că me prostesc.

Și în acea vizuină să se fi înălțat știința și puterea omenească la așa nivel?

Dar asta cartă cum a vent aici? "

Și el examină hârtia cu atențiune.

"Hârtia e a mea, — uite, — e luată din teancul cel de pe dulap. — Cerneala e a mea, — călimarul totuș e la locul său, condeiful asemenea.

Aici a umblat cineva! — Dar ... ușa eră încuiată, — și eu nu am auzit nimic ... Ce-i dară?

Orî eu sunt somnambul? — orî umblu eu în vis? ...

Dar scrisoarea nu e a mea, — nu, — aici e ceva minune. Orî infernul își ride de mine? Orî sunt nebun, — și nu me știu? — Orî nici mai trăese poate, — orî visez încă?"

Și Armand se sbuciumă teribil, sudorile îi curgeau pe frunte, ochii îi erau spăimântați. — El deschise fereasta, se puse cu fruntea în fața vântului ce bătea rece. — Așa se mai răcori. — Mult timp stătău așa nemișcat, când deodată își luă parcă o hotărîre subită, se întoarse și începă să se îmbrace. — Când fu gata, puse scrisoarea în pulpitul mesei, își luă paltonul și eși în stradă fără a încuia ușa cu cheia.

Percurse cu pași repezi și nervoși două, trei străzi, — fără de a ști unde merge, — fără de a avea un scop oare care.

(Va urmă.)

V. E. M.

Ghicitori.

Sicăită vai de ea,
Șede 'ntr'un virf de nuiea
Și nu se teme d'a cădea.

Aluna.

Într'o vale adâncă,
Se vaită un om de brâncă.

Dopul.

Rădăcina e pusă
Și copacul nu crește.

Dopul.

N'are gură și vorbește
Și frumos te lămurește.

Condeiful.

De la Irimia Cojocaru (Focșani.)

CHRISTEAN N. ȚAPU.

Poesii populare.

Foae verde arsonac,
Potorac picior de rac,
Șapte fete pe un colac,
Și colacul de mohor,
Șapte fete p'un topor,
Și toporul de otel,
Șapte fete pe un vitel,
Și vitelul fără mamă,
Șapte fete pe-o naframă,
Și năframa strînsă val,
Șapte fete pe-un cărlan,
Și cărlanul fără nuțe,
Șapte fete pe-o căpiță.
Și căpița fără vîrf,
Șapte fete pe un sovarf,
Și sovarful fără floare,
Șapte fete pe-o cicoare,
Și cicoarea s'a uscat,
Șapte fete s'au înecat.

Foae verde arțarăș,
Haide țugu, țugu, țugulaș,
Dragu țate băetaș,
Am iubit un băetaș,
Haide țugu, țugu, țugulaș,
Dragu țate băetaș,
Și l-a luat călăraș,
Haide țugu, țugu, țugulaș,
Dragu țate băetaș,
Și l-a dus în alt la oraș,
Haide țugu, țugu, țugulaș,
Dragu țate băetaș.

Foae verde alunică
Ionică, Ionică,
Geaba ai munte de sticlă,
Ionică, Ionică,
Dacă n'ai ș-o ibovnică,
Ionică, Ionică,
Protopopul îi protopop,
Ionică, Ionică,
Și tot are șapte, opt,
Ionică, Ionică,
Dar un voinicel ca tine,
Ionică, Ionică,
Macar 3—4 pe lună,
Ionică, Ionică,
Me urcăi pe munți de sticlă,
Ionică, Ionică,
Me uitați pe jos în luncă,
Ionică, Ionică,
Vădu-i lunca îmbobocită,
Ionică, Ionică,
Și-o nevastă tinerică.
Ionică, Ionică,
Se luptă cu moartea furcă,
Ionică Ionică,
Dar ea din gură cuvîntă,
Ionică, Ionică,
Stați moarte nu me luă,
Ionică, Ionică,
Mai am zile să trăesc,
Ionică, Ionică,
Pe lume ca să petrec,
Ionică, Ionică!

(Din Roșiorii-de-Vede, Teleorman.)

CHRISTIAN N. ȚAPU.

SALON.

O amintire.

Îi făcui cunoștința într-o vară la băi. De multe ori mi-aduc aminte de ceasul, când ședea acolo sub umbra recoroasă a copacilor, totdeauna tristă și tăcută. Eră însoțită pretutindene de o femeie în vârstă, care o păziă, precum își păzește o mamă pruncul seü. O priviă în ochi ca să-î ghicească cea mai mică dorință, starea sufletească. Cu mare băgare de seamă îi aruncă, când adiea vîntișorul recoricor ce cu atăta plăcere vara îl respirăm, șalul pe spate, și o întristare se descriea pe obrazul ei, pe când dînsa se miră pentru această ingrigire. Ședînd lângă dînsa, siliă s'o distragă vorbindu-i, să o facă a se gândi aîurea și s'o scoată din gândurile cele negre.

Și avea mare nevoie de mîngăiere nefericita!

Și vedea chiar fără a-i vorbi cineva, că suferiă mult. Ochiu ei cei negri, ce în multe inimă s'ar desemnă, dacă sănătatea n'ar fi părăsit-o de mult, erau stinsi, și palidul ei obraz ca rosa cea galbenă, veștejită. Adesea se audiea o tuse uscată, ce eșiă din pieptul ei și care cu atăta jale rîsună în inima nefericitei femei, ce o urmă. La început credeam că e mama ei, dar nu-mi aduc aminte, — cum s'a întîmplat să-i vorbească; de aceasta înse mi-aduc aminte, că-mi spunea cumcă eră încântată de frumoasa poziție a băilor, și că ar dori, dacă s'ar putea, să rămână mai mult timp.

— Și de ce nu rămâi? o întrebaî.

— Trebuie să me întorc acasă, la mama mea, la frații mei, nu veniî pentru mai mult timp, numai așa ca să schimb aerul.

— A! nu este mama dtale aceea doamnă? am zis, și arătaî cu mîna pe nedespărțita tovarășe, care ședînd lângă dînsa, părea cufundată în multe gânduri.

— Doamna Adelina? nu, imi zise, o cunosc din copilărie, ea m'a crescut, ea m'a învățat cele dintei litere și o iubesc ca pe a doua mamă. Mult imi va părea reu să o părăsesc.

— Și de ce s'o părăsești? întrebaî fără a me gândi mult la acelea ce ziceam.

O lacrimă s'a rostogolit pe sprînceana ei, m'am speriat!

— Nimene nu-și cunoaște ursita, zise și a dat din cap.

Remaserăm mult timp tăcute, am schimbat fără poftă câteva vorbe seei și apoi ne despărțirăm, cu promisiunea că ne vom revedea.

Și de atunci o vedeam pe fiecare zi. Aveam mare plăcere în pădurea de brađi să staî lângă dînsa, să-î vorbească și să vîd, unde câte-odată își lăsă gândurile triste și rîdea împreună cu mine ca o nebună.

Într-o zi mi-a vorbit despre familia sa, despre patria sa, și despre mama, care cu mare durere o lăsă să plece de lângă dînsa, care cu multe lacrimi își luă adio la gară de la dînsa.

— I se părea, că nu me va fi vîdînd, zise și sîrmăna poate avea dreptate. Mi se pare că este scris să mor lângă dînsa.

Eră foarte mișcată în momentul când imi spunea acele vorbe și cu multă mîhnire o priviam și eu.

Ce păcat! așa de tineră, în aurora vieții sale și să fie ofticoasă! S'o roadă acea blăstemată boală și s'o scie, s'o vadă, s'o simtă! Eră născută ca să fie în vece nefericită, ca să nu cunoască nici una din bucuriile ce au cunoscut chiar și cei persecutați de noroc în copilăria lor.

Vîdînd-o oare odată păsărica când din cuibul seü vede pe vîntorul ce este gata să o ucidă, cum tremură, cu ce agonie se căznește a eși, să fugă, cum privirea sa este tristă? Tot așa și această tineră vedea moartea, vîntorul, gata să-o ucidă, să o răpească, și tremură și se întristă. La început o compătîmiam, acuma începuî să o iubească. Cu căta bucurie imi zise într-o zi: Astăzi medicul m'a găsit mai bine. Me voiî întoarce acasă, în patrie." Și eram și eu mulțumită pentru că eră și dînsa.

II

Trecuse aproape o lună de când o cunoscuî și aerul o schimbase mult. Dar multe zile trecuseră și mergînd la ora fixată în locul de întîlnire, nu o vedeam, și mult melancolică mi se părea pădurea în zilele acele.

Ne obișnuisem, ne făcurăm prietene.

Dar într-o dimineață pe neașteptate o găsiî într'un loc. S'a sculat și a alergat lângă mine întîmplată, căci totdeauna eu me apropiam cea dintei. Imi prinse mîna și cu o voce tremurătoare, imi spuse încet:

— Veniî să-mi iaî adio, căci după amiază plec.

O greutate mi-a apăsât inima.

— Nu venisem aci atâtea zile, imi zise, căci nu me simțiam bine și apoi me pregătiam pentru călătorie.

Am ședut una lângă alta.

Și fiind că eră ultima dată, voiam să rămân mai multă vreme cu dînsa.

Eră mulțumită că pleacă, că se întoarce acasă, în sinul familiei sale.

Nu voiam să-î arăt mîhnirea mea. Imi zise că totdeauna își va aduce aminte de mine, că nici odată nu va uită momentele ce petrecusem împreună.

— Îți voiî scrie când me voiî face mai bine, ca să te mulțumești.

Nefericita credea că se va însănătoșă!

Când sosi momentul de despărțire, ne sărutărăm pentru întîiaș dată.

— Călătorie bună, îi zisei cu lacrimile în ochi.

O! pricepeam că eră ultima dată ce o vedeam și aceasta imi sfășia inima.

— Mulțumesc, imi zise și m'a îmbrățișat plîngînd. Lacrimile noastre se întîlniră, cine șcie dacă nu s'au întîlnit și ideile noastre!

Dar doamna Adelina nu a stat mult timp, nevoinde ca bolnava să se emoționeze. Ne despărți, și me sărută și dînsa, și întorcîndu-se spre Vilma îi zise cu un fel de rugare:

— Vilmo, să plecăm.

III

Vara trecuse și împreună cu aceasta băile și frumoasele preumblări de vară din Vöslau, în pădurile de brazi încetaseră. Și toamna schimbându-se natura, se schimbaseră și petrecerile de vară.

Trecu mult timp de când ne-am despărțit și pot spune, că o uitasem, de și la început mi-aduceam aminte de dânsa adese ori!

Și amintirea este așa ca și numele gravat în nisipul de la țerm.

Poate rămâne pe câtă vreme pasul trecătorului nepăsător nu-l calcă și pe câtă vreme valul fioros nu-l atrage în apă. Îndată ce trecătorul îl calcă și valul aruncă apele sale albastre, se duce ... se stinge.

Într-o seară întorcându-mă acasă, găsi o scrisoare de doliu. Me uitai la adersă, ca să cunosc scrisul, imi era necunoscut.

Cu curiositate o deschisei și cetii aceste puține cuvinte.

„Domnișoară Mario!

„Vilma muri joi seara, — după o suferință îndelungată. Înainte cu câteva zile, și-a adus aminte de o promisiune ce-ți deduse, să-ți scrie când va fi mai bine. N'a putut să și-o împlinească. Viața i fusese un martiriu, pe fiecare zi eră mai retă. Nu voiă inse să cređi că te-a uitat, și de aceea mi-a spus să-ți scriu despre moartea ei. Adesea ori se gândiă la tine, sërmana! mult te iubiă! Roagă-te pentru dânsa.

Adelina.“

Roagă-te pentru dânsa! Și are martiriul nevoia de rugăciune, are nevoie martirul de buzele unui mijlocitor?

Mi-am ascuns obrazul între ambele mâni și am plâns, și am plâns mult.

Budapesta.

MARIOARA MURNU B.

V e r d i.

Giuseppe Verdi, marele compositor musical, a căru moarte o anunțarăm în nr. trecut și al căru portret îl publicăm pe pagina primă a foii noastre, a fost unul din autorii cei mai productivi. A scris 26 de opere și o mulțime de alte piese musicale. Geniul seă a străbătut lumea întreagă și numele seă va trăi în vezi.

Operele lui cele mai renumite sânt: Rigoletto, Balul mascat, Troubadour, Aida, Traviata, Otello și Falstaff.

A lăsat după sine o avere mare.

L I T E R A T U R Ă .

Monografia unei comune. În sesiunea sa generală din 1904, Academia Română va decerne și *Pre-miul Alexandru Bodescu*, de 1500 lei, dimpreună cu 1000 lei dăruiti de dl Ioan Kalinderu, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Monografia economică, statistică și socială a unei comune rurale din România și a unei comune rurale românești de peste graniță. Monografia situațiunii economice a câte trei familii de țeran,

frunțaș, mijlocaș și codaș, luate din cele două comune, în total șeșe familii“. Autorul se poate povățui, între altele, după lucrările și după monografiile publicate de Societatea de Economie socială fondată de Leplay, cu reședința la Paris (54 rue de Seine,) după ale lui Buchenberger și după ale lui I. Ionescu. Se atrage atențiunea doritorilor de a concură că ceea ce se cere este mai multe fapte și cifre și cât mai puține vorbe. Terminul presentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembre 1903

Din domnia lui Ioan Caragea. Dl V. A. Urechia, care a făcut Academiei Române mai multe comunicări relative la epoca lui Caragea, a scos într'un volum, estras din Anale, comunicarea sa din ședința de la 10 martie 1900. Aceasta se împarte în următoarele capitole: Avenire la tron, mișcări contra Grecilor, finanțe. 1812—1818. Prețul 1 leu 60 bani.

Atanasie Comen Ipsilant și cronicul seă cu privire la Români, de C. Erbiceanu, membru al Academiei Române, a apărut la București, în ediția Academiei. Lucrarea conține însemnările privitoare la situațiunea țerilor române din secolul XVIII, după Atanasie Comen Ipsilant, martor ocular. Prețul 20 bani.

Excursiune în Urali și în Siberia. Dl Gr. Ștefanescu, membru al Academiei Române, a fost delegat să represinte aceasta instituțiune la al VIII-lea congres geologic internațional, ținut în vara anului 1897 la St. Petersburg. Dsa a făcut Academiei o dare de seamă despre aceasta misiune în ședințele de la 20 martie 1898 și 3 decembre 1899. Aceasta dare de seamă se publică acuma în o broșură, editată de Academia Română. Broșura conține partea primă și anume „Excursiunea în Urali și în Siberia“, cu 7 table și cu figuri în text. Prețul un leu și 50 bani.

Jubileul ziarului „Unirea“. Sâmbăta trecută s'au împlinit zece ani de când a apărut ziarul „Unirea“ din Blaș. Redacțiua a serbat aniversarea aceasta, servindu-se înteiu liturghie în amintirea fondatorilor reposați; apoi membrii redacției și proprietarii foii s'au presintat în corpore la mitropolitul care a urât întreprinderii succes. La orele 6 seara a urmat un prânz festiv la dl A. C. Domșa, actualul redactor al „Unirii“.

Manuscrisele grecești din biblioteca Academiei Române. Dl Constantin Litzica, doctor în litere, a întreprins acum doi ani studiarea și catalogarea manuscriselor din biblioteca Academiei Române; rezultatul acestui studiu e lucrarea apărută de curând în ediția Academiei sub titlul pus în capul acestor rânduri. Din acest studiu vedem, că Academia are 121 de manuscrise grecești, deci o colecțiune destul de însemnată, în care sânt și câteva prețioase. Prețul 1 leu.

Desvoltarea cunoștințelor noastre asupra turbarii. Sub acest titlu dl profesor dr. V. Babeș, membru al Academiei Române, a ținut în ședința de la 17 novembre 1900 a Academiei o comunicare, publicată acum și 'n broșură estrasă din Anale. Prețul 30 bani.

Educațiunea socială, disertatiune cetită în adunarea generală a despărțimentului Panciova al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 3 iunie 1900 în Cubinul-Timișan de Teodor V. Petrișor învătător, a apărut de sub tipar la Caransebes, din tipografia diecesană.

Calendarul diecesei aradane a apărut pe anul 1901, mai mare decât în anii trecuți. Acum are și ilustrațiuni, multe și originale, încât a ajuns de odată cel mai frumos calendar ilustrat între cele publicate dincoace de Carpați. Dintre ilustrațiuni amintim: portretul episcopului Goldiș, reședința episcopoească gr. or. din Arad, catedrala și seminarul diecesan de acolo, internatul diecesan de băieți din Beinș, mănăstirea Hodoș-Bodrog, bisericile gr. or. române din Lipova, Oradea-mare, Nădlac etc. Ca lectură sunt reproduse bucăți alese din scrierile de Carmen Sylva, Coșbuc, Slavici, Iosif, Naum etc. pe lângă cari și unele originale noue. Prețul 60 fil. De vânzare în tipografia diecesană din Arad.

TEATRU.

Concert și teatru românesc în Oradea-mare.

Tinerimea română meseriașă din Oradea-mare invită la concertul împreună cu joc ce-l va aranja vineri în 2/15 februarie în localitatea de la „Arborele verde“. Venitul curat este destinat spre înființarea unui fond pentru ajutorarea învățăcelilor de meserie, lipsiți de mijloace. Începutul la 7^{3/4} ore seara. Prețul de intrare: pentru o persoană 1 coroană, pentru o familie 3 coroane. Suprasolviri generoase se primesc la adresa învățătorului Nicolău Firu în Oradea-mare. (Ujváros) și cu mulțămită se vor cuită pe cale ziaristică. Programa: 1. „Trecuți valea“ cor mixt de I. Mureșan. 2. „Zis-a badea“ cor mixt de G. Musicescu. 3. „Viitorul Românului“ poezie de Z. Antinescu, predată de Ioan Bișan. 4. „Lelea vitează“ cor mixt de G. Musicescu. 5. „Stănceuța“ cor mixt de G. Musicescu. 6. „Limba mea“ poezie de Nicu Stejărel, predată de Rosalia Mezei. 7. „Oșteanul român“ cor mixt de G. Musicescu. 8. „De când mândrul“ cor mixt de G. Dima. II. „Nunta lui Pirjol“ teatru pentru copii de Iosif Vulcan.

Serată teatrală în Orăștie. Reuniunea femeilor pie din Orăștie va aranja acolo în 9 februarie n., în sala otelului „Transilvania“, o serată teatrală împreună cu dans. Presidenta reuniunii e dna Victoria dr. Erdélyi, secretar dl Petru P. Barițiu. Programele se vor distribui la cassă.

Concert și teatru în Oravița-română. Reuniunea gr. cat. română de cântări „Concordia“ din Oravița-română a aranjat duminică în 3 februar n. concert și reprezentații teatrale în otelul „Împăratul Austriei“. După concert, s'a represintat piesele: „Otravă de soboli“ comedie într'un act de A. Pop și „75.000 franci“ comedie cu cântece într'un act, de N. A. Bogdan. După teatru joc.

Concert și teatru în Bistra. Reuniunea română de cântări și muzică din Bistra va aranja la 12 februarie n. reprezentație teatrală cu cântări și joc. Se va juca „Harța rezeșul“ comedie într'un act de V. Alecsanri.

Serată teatrală în Turnișor. Inteligența română din Turnișor a aranjat duminică la 3 februarie n. o serată teatrală în sala cea mare a școalei gr. or. Programa; „O ședetoare la țară“ predată de elevele școalei; „Vlăduțul mamei“ monolog cu cântece. Apoi dans.

Producțiune teatrală în Alba-Iulia. Senatul școlar gr. cat. din Alba-Iulia invită la producțiunea teatrală împreună cu cântări, declamări și dans în 12 febr.

SCULPTURĂ.

Bustul dlui Hașdeu. În vitrina magazinului de muzică Jean Fedor din București se află espus de câteva zile bustul în ghips al dlui Hașdeu. Ziarul „Apărarea Națională“ scrie, că este un admirabil obiect de artă care atrage și farmecă privirile tuturor. În adevăr artistul a redat perfect în opera sa acea frunte mare a lui Hașdeu, în dosul căreia pare că simți că trebuie să se fi ascundând gândiri geniale; aceea căutătură a ochilor, cari, când te privește în față, pare că simți că ai pătruns dincolo de corp și carne și-ți cetese în suflet; aceea barbă de sihastru ori de alchimist din evul mediu. În fine artistul a redat operei sale de lut o adevărată viață și, ceea ce e mai important, a dat chipului lui Hașdeu acel aspect de misticism, pe care-l are în realitate bătrânul nostru savant. Autorul acestei frumoase opere este sculptorul Cadorin Hector, cunoscut deja publicului român. Coroana de bronz, depusă anul trecut la columna Traiană din Roma și care a fost atât de admirată de publicul capitalei, a fost lucrată de acelaș distins artist. Atelierul seü de sculptură este în București strada Polisu, nr. 46.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Principesa Elisabeta a României învață românește. Aflăm din ziarele bucureștene, că mica principesă Elisabeta a României a început să ia lecțiuni de limba română. Profesoara este dșoara Maria Spiro-Paul, de la asilul Elena Doamna.

Festivitate școlară în Năsăud. Corpul didactic de la școala fundațională elementară de băieți din Năsăud a aranjat la 2 februarie n., în sala de gimnastică de la gimnasiu, petrecere cu joc pentru copii. Înteu s'a jucat piesa teatrală „Mica binefăcătoare“ comedie într'un act, predată de 6 școlărițe, apoi au urmat 2 tablouri vii.

C E E N O U.

Hymen. *Dl Nicolae Iorga*, profesor la universitatea din București, s'a logodit în Brașov cu dșoara Catinca Bogdan, sora dlui Ioan Bogdan asemenea profesor la universitatea din București. — *Dl Valeriu Filipan*, absolvent de teologie și dșoara Valeria Nemeș se vor cunună la 17 l. c. în Glod. — *Dl Aurel Chintean* absolvent de teologie și dșoara Alexandrina Sohora se vor cunună la 10 februarie n. în Sângeorgiul-român. — *Dl Valeriu Giurgiu*, absolvent de teologie din diecesa Lugoșului și dșoara Victoria Popovici, fiica protopopului gr. c. din Lugoș, G. Popovici, își vor serbă cununia la 5/17 februarie în catedrala de acolo. — *Dl Ioan Morariu*, ales preot în Mică-laca, se va cunună la 1/14 februarie cu dșoara Emilia Goldiș în Mică-laca. — *Dl Ioan N. Lenger*, funcționar la institutul de credit și economii „Timișana“ din Timișoara s'a logodit cu dșoara Aurelia Jian. — *Dl Valeriu Ionescu*, învățător în Ciuta, se va cunună la 4/17 februarie cu dșoara Maria Morariu în Boeșa-română. — *Dl Grigoriu Torsan*, profesor la școala normală gr. c. din Oradea-mare, s'a logodit cu dna văduvă Elena Merce n. Fono în Caréi.

Jubileul de 50 de ani al Reuniunii femeilor române din Brașov se va serba marți în 30 ianuarie (12 febr.) Comitetul reuniunii prin presidenta dna Agnes Dușoiu și secretarul dl Lazar Nastasi roagă pe invitați să înștiințeze pe secretarul când sosesc și câte persoane vor lua parte, ca să se poată lua dispoziții pentru învartirare. Iată și programa festivităților: I. 1. La 9 ore dimineața parastas pentru inițiatorii, înființatorii și binefăcătorii Reuniunii în biserica Sf. Nicolae din Schei. 2. După parastas încununarea mormintelor inițiatorilor, a președintelor și a membrilor răposate din primul comitet, precum și a secretarilor răposate ai Reuniunii. — II. *Ședința festivă*, care se va ține în sala cea mare a gimnasiului român gr. or. la 11 ore a. m. după următorul program: 1. Deshiderea ședinței din partea președinței Reuniunii dna Agnes Dușoiu. 2. „Psalmul XVI“, de Eusebiu Mandyczewski, executat de corul Reuniunii române de gimn. și cântări, condus de dl G. Dima. 3. Discurs festiv, ținut de dna Elena A. Mureșianu. 4. Declamațiune, executată de o elevă din internatul orfanelor întreținute de Reuniune. 5. „Miunea femeii române“, disertațiune de dna Maria B. Baiulescu. 6. „Imn de mulțămintă“, de S. Jadasohn, executat de corul Reuniunii române de gimnast. și cântări, condus de dl G. Dima. III. La orele 9 seara bal în sala Redutei orașeneșei.

Serbarea Ligei din București. Mercuri la 24 ianuarie v. (6 februarie n.) Liga pentru unitatea culturală a Românilor a serbat la București în Ate-neul Român a zecea aniversară a existenței sale. Programul a fost acesta: 1. „O, Românie“ versuri de D. Niculescu, musică de dl I. Costescu. 2. Alocuțiunea președintelui „Ligei Culturale“. 3. Imnul „Trăiască regele“, musică de Hübsch. 4. „24 ianuarie“, conferință de dl profesor Grigore G. Toculescu. 5. „Ale gândului aventuri“, versuri de dl V. D. Păun, musică de dl I. Costescu. Cântările au fost executate de corul elevilor liceului Lazăr.

Carneval. *La Beins* Casina română își va ține obiceiuitul bal la 12 februarie n. în sala ospetăriei opidane. — *La Mercurea* se va da bal în 10 februarie în sala otelului „La 3 arapi“, în folosul școalei gr. or. de acolo. — *La Năsăud* corul profesoral va aranja bal la 11 februarie în sala de gimnastică de la gimnasiu, în folosul fondului școlarilor săraci bolnavi. — *La Someuta-mare* reuniunea română de cântări a dat o petrecere cu dans la 3 februarie în școala confesională gr. cat. — *La Blaș* mai mulți profesori, în frunte cu dl Aron Deac, vor aranja la 12 februar un bal în sala „Otelului Univers“ în folosul studenților bolnavi. — *La Timișoara* tinerimea română va aranja un bal de elită în 23 februarie. — *La Deva* tinerimea română din comitatul Hunedorii va aranja petrecere de dans în sala redutei orașeneșei, la 3/16 februarie, în folosul bisericei gr. or. și în al reuniunii femeilor române din comitat.

Petrecere poporală în Bellu. Tinerii români gr. cat. din Bellu, în Bihor, au aranjat la 20 ianuarie n, o petrecere poporală cu dans, în folosul școalei gr. cat. de acolo. În pauză 13 tineri au dansat Călușerul și Bătuta. Apoi au cântat hori naționale sub conducerea învățătorului Augustin Pop.

† **Svetozar Miletici**, distinsul politician sârb, care prin anii 60—70 a avut un rol important în parlamentul Ungariei, a încetat din viață zilele trecute la Verșeț în etate de 75 ani.

Au murit: *Generalul Mateiu Vlădescu*, fost ministru de resboi al României și șef al Casei militare al regelui Carol, la București, marți la 5 februarie n., în etate de 66 ani; — *Maria Stoian*, fiica dlui Pavel Stoian, preot gr. or. în Marcoveț, la 17 ianuarie, în etate de 17 ani; — *Ioan Diugan*, învățător gr. cat. în Betlean, la 28 ianuarie n., în etate de 39 ani; — *Maria Biroș n. Ioanovici*, soția învățătorului Iuliu Biroș în Tievaniu-mare, la 30 ianuarie, în etate de 37 ani.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

„BIHOREANA“ institut de credit și economii societate pe acții în Oradea-mare.

C o n v o c a r e.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a doua adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 28 februarie 1901 st. n. la 10 ore înainte de miazăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunei.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1901.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuița suma amintită în §-ul 61 punctul f.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și doveșile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversalul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24. din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 30 ianuarie 1901, pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oraviciiana și Patria:

Oradea-mare, 30 ianuarie 1901.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
21	Cassa în numerar			15962	05	1	Capital social			600000	—
2	Capital neversat			31495	—	4	Fondul de rezervă	6268	62	6519	36
9	Cambii de bancă	745608	57				4% interese	250	74		
	Descriere	3275	30	742333	27	7	Depuneri spre fructificare			531243	10
11	Cambii cu acoperire hipot.			223057	—	29	Depozite de cassă			1946	10
13	Credite hipotecare			154585	—	38	Dividende neridicate			1018	4
46	Credite de cont-curent			20708	77	43	Cambii reescomptate			82915	—
17	Credite pe efecte			5853	—	36	Saldul intereselor transitoare			12887	01
19	Credite personale			4915	—		Profit net			38303	16
34	Capitale elocare la alte inst.			68289	34						
45	Efecte proprii			440	—						
47	Imobile			1298	35						
25	Mobilier	4199	66								
	10% descriere	419	96	3779	70						
30	Diverse conturi debitoare			2115	29						
33											
				1274831	77					1274831	77

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
4	4% interese la fondul de rezervă			250	74	10	Interese de la cambii de bancă			56932	37
44	Interese de reescompt.			1136	64	12	" " " " " cu acoperire hipotecară			15396	13
8	Interese după depuneri			23276	41	14	Interese de la cred. hipot.			11825	89
31	10% dare după interese de depuneri			2327	65	18	" " " " " pe efecte			502	96
32	Contribuție			6811	73	20	" " " " " personale			376	99
27	Salare			12361	98	16	" " " " " cont curent			1285	94
26	Spese curinte (tipărituri, porto, luminat, încălzit etc.)			3744	75	35	" " " " " după cap. eloc. la alte inst. (70% seut de dare)			2551	04
28	Chirie			1360	16	23	Provisiune			2081	30
41	Marce de prezență			2476	—	3	Interese de întârziare a acționarilor			2291	86
48	Descrieri			1195	26						
	Profit net			38303	16						
				93244	48					93244	48

Oradea-mare, 31 decembrie 1900.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.

Iosif Vulcan m. p.
președinte.

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m. p. Andrei Horvath m. p. Petru Pântya m. p. Dr. Nicolae Popovici m. p. Antoniu Palladi m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 30 ianuarie, 1901.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Pacala m. p. președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popescu m. p.